

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tartu Ringkonnakohus
Otsuse tegemise aeg ja koht	29. aprill 2024, Tartu
Kriminaalasja number	1-23-2431
Kohtukoosseis	Tiit Lõhmus, Erkki Hirsnik, Arne Sarjas
Kriminaalasi	A süüdistuses KarS § 141 lg 2 p 1 järgi lühimenetluses
Kohtuistungi sekretär	Liina Tulit-Kuum
Kohtuistungi toimumise aeg	5. detsember 2023
Kohtuistungil osalesid	Kaitsja vandeadvokaat Tarmo Pilv, süüdistatav A, abiprokurör Priit Tõnisson, kannatanu esindaja vandeadvokaat Sirje Must
Apelleeritud kohtuotsus	Tartu Maakohtu (Jõgeva kohtumaja) 16. augusti 2023 otsus
Apellatsiooni esitaja	süüdistatav A kaitsja vandeadvokaat Tarmo Pilv
Süüdistatav	A, isikukood: x, elukoht: x; kriminaalkorras karistamata
Kaitsja	vandeadvokaat Tarmo Pilv

RESOLUTSIOON

- Tühistada Tartu Maakohtu 16. augusti 2023 otsus osas, millega:**
 - karistati A-d KarS § 141 lg 2 p 1 järgi 6 aasta 3 kuu vangistusega;
 - kohaldades KrMS § 238 lg 2 sätteid mõisteti ära kandmisele kuuluvaks karistuseks 4 aastat 2 kuud vangistust.
- Tunnistada KarS § 141 lg 2 p 1 sanktsioon põhiseadusega vastuolus olevaks ja edastada sellest tulenevalt otsus Riigikohtule.**
- Teha tühistatud osas uus otsus, millega mõista A-le karistuseks KarS § 141 lg 2 p 1 järgi 3 (kolm) aastat vangistust.**
- KrMS § 238 lg 2 alusel vähendada A-le mõistetavat karistust 1/3 võrra, mõistes ärakandmisele kuuluvaks karistuseks 2 (kaks) aastat vangistust.**

Vangistuse kandmise alguseks tuleb KrMS § 414 lg 2 alusel lugeda A vanglasse saabumise aeg. Kohtulahendit täitmisele pöörav maakohus saadab süüdimõistetule teatise millal ja millisesse vanglasse ta peab karistuse kandmiseks ilmuma. Tähtajaks mitteilmumise korral kohaldada A suhtes sundtoomine karistuse kandmiseks kinnipidamiskohta.

5. Muus osas jätta kohtuotsus muutmata.
6. Kaitsja vandeadvokaat Tarmo Pilve apellatsioon rahuldada osaliselt.
7. Mõista Eesti Vabariigilt A kasuks välja 1201,20 eurot, sh käibemaks 200,20 eurot, apellatsioonimenetluses valitud kaitsjale makstud õigusabi tasu katteks.
8. Mõista Eesti Vabariigilt B (a/a EE822200221019705968) kasuks välja 672 eurot, koos käibemaksuga, seoses kannatanu esindaja vandeadvokaat Sirje Musta õigusteenuse osutamisega apellatsioonimenetluses.
9. KrMS § 408¹ lg-te 2, 3 alusel avalikustada ainult kohtulahendi sissejuhatus ja resolutiivosa, asendades süüdistatava nimi tähemärkidega.

Edasikaebamise kord

Kassatsioon tuleb esitada Riigikohtule kirjalikult 30 päeva jooksul alates päevast, mil kohtumenetluse poolel on võimalik tutvuda ringkonnakohtu otsusega. Süüdistataval ja kannatanul on kassatsiooni esitamise õigus üksnes advokaadi vahendusel.

Süüdistus

1. A-d süüdistatakse KarS § 141 lg 2 p 1 järgi selles, et tema x.x.2022 pärast südaööd, täpselt tuvastamata kellaajal, xxxxxxxxx heitis alkoholi tarvitamisest tekkinud joobe tõttu teadvusetu ja elutoa diivanile uinunud alaealise C (s x.x.2004) selja taha pikali. Joobe tõttu ei olnud C võimeline toimunust aru saama ega vastupanu osutama, tal puudus teadmine toimunust ning võimalus ise otsustada, millist tegevust enda suhtes lubada. A kasutas ära kannatanu abitusseisundit ja ilma kannatanu nõusolekut küsimata haakis lahti tema rinnahoidja, tõmbas püksid poolde sääride maha. Seejärel sisestas vähemalt ühe sõrme kannatanu tuppe, mille peale kannatanu virgus ja millist tegevust juba tajus ja tundis, kuid joobe tõttu oli tema arusaamis- ja vastupanuvõime veel pärsitud. Järgmisena hõõrus A oma erekteerunud suguelundit vastu kannatanu suguelundeid, mille peale kannatanu täielikult ärkas, sai aru, mis temaga tehakse ning lõi tema jaoks vastumeelse ja tema tahte vastase tegevuse lõpetamiseks A-le rusikaga kõhtu. Toimunust šokeeritud ja nutma puhkenud kannatanu tõusis püsti, tõmbas püksid üles, pani rinnahoidja kinni ning tõrjudes A takistamispuudlusi väljus kiirustades korterist ja liikus tänavale, kuhu A talle järgnes ning tahtis tema ümbert kinni võtta. Seda märkas juhuslik mööduja, kes sekkus ja abistas, mh käskis A-l lahkuda ja andis oma telefoni, millelt kannatanu kell 04.31 häirekeskusesse helistas.

Maakohtu otsus

2. Tartu Maakohtu 16.08.2023 otsusega karistati A-d KarS § 141 lg 2 p 1 järgi 6 aasta 3 kuu vangistusega, mida KrMS § 238 lg 2 alusel vähendati 1/3 võrra, mõistes ärakandmisele kuuluvaks karistuseks 4 aastat 2 kuud vangistust.

[tekstist välja jäetud]

Apellatsioon

7. Tartu Maakohtu 16.08.2023 otsuse peale esitas apellatsiooni süüdistatav A kaitsja vandeadvokaat Tarmo Pilv, kes taotleb maakohtu otsuse tühistamist täies ulatuses ning süüdistatava õigeksmõistmist. Põhjusel, et apellant palub enda õigeksmõistmist, tuleb üle vaadata ka menetluskulude hüvitamine. Juhul, kui ringkonnakohus ei peaks apellandi argumentidega nõustuma, palub apellant jätta mõistetav karistus tingimuslikult täitmisele pööramata.

7.1. Apellant ei sea kahtluse alla kohtu õiguslikku analüüsi KarS § 141 lg 2 p 1 koosseisu osas. Pole kahtlust, et süüdistuses kirjeldatud tegu, juhul kui see oleks sellisena aset leidnud, oleks õigesti kvalifitseeritud. Samas leiab kaitsja, et uuritud tõendid seda väljaspool mõistlikku kahtlust ei kinnita.

[tekstist välja jäetud]

7.11. Olles küll kindel oma argumentide paikapidavuses, kuid saamata olla kindel, millise lahendi ringkonnakohus asjas teeb, soovib apellant juhtida tähelepanu ka asjaolule, et mõistetud vangistuse reaalne ära kandmine ei oleks kooskõlas tegu ega süüdistatava isikut iseloomustavate andmetega. A-d ei ole varem ühegi kuriteo eest kriminaalkorras karistatud. Kindlasti ei saa sellest järeldada A ohtlikkust ega vajadust teda reaalse vangistusega karistada. Preventiivses mõttes oleks pikk katseaeg palju tõhusamaks võimaluseks tema käitumist jälgida ja adekvaatset sotsialiseerumist edendada.

8. Tartu Ringkonnakohtu 05.09.2023 määrusega määrati asja läbivaatamine kohtuistungile, mille toimumise ajaks määrati 05.12.2023. Kohtulahendi tähtajaks määrati 28.03.2024, kuid seda pikendati kuni 30.04.2024.

Ringkonnakohtu poolt tuvastatud asjaolud ja järeldused

9. Kolleegium, olles uurinud asjas kogutud tõendeid, otsust, esitatud apellatsiooni, kuulanud ära menetlusosalised, leiab, et maakohtu otsus süüdistatava süüdi tunnistamises tuleb jätta muutmata, kuid ei nõustu süüdistatavale mõistetud karistuse määraga.

10. Kolleegium analüüsib esmalt A süüdistust C vägistamises KarS § 141 lg 2 p 1 järgi ja apellatsiooni sellekohaseid vastuväiteid (I), mõistab siis A-le karistuse, kuulutades ühtlasi KarS § 141 lg 2 p 1 sanktsiooni põhiseaduse (PS) vastaseks (II), lahendab apellatsiooniastme menetluskulude küsimuse (III) ja võtab kokku apellatsioonimenetluse tulemuse (IV).

I

11. Apellatsiooni põhitaotlusena soovitakse süüdistatava õigeksmõistmist. Leitakse, et kohtulik uurimine maakohtus oli ühekülgne ja puudulik, tõendite hindamisel ei järgitud tõendite hindamise üldtunnustatud põhimõtteid, millised minetused kogumis viisid materiaalõiguse ebaõige kohaldamiseni.

12. Kolleegium uuris kaitsevaidete osas maakohtu otsuse tõendite analüüsi ja esitatud järeldusi ning leiab, et süüdistatava õigeksmõistmise taotluse osas apellatsiooni edu ei saada.

13. Maakohus on otsuses juba põhjalikult esitanud sündmuse ajalise kulgemise alates kannatanu sisenemisest süüdistatava korterisse. (Ko To tl 54p – 56) Kolleegium ei pea vajalikuks seda üle korrata ja võtab kokku olulisema. Asjas kogutud ja uuritud tõenditega on tuvastatud järgmine kuriteosündmus. x.x.2022 pärast südaööd, täpselt tuvastamata kellaajal, xxxx heitis süüdistatav A elutoa diivanile uinunud alaealise C (s x.x.2004) selja taha pikali. C

sügavale unele aitas kaasa tema poolt tarbitud alkohol, mistõttu puudus teadmine ümbritsevast ning võimalus ise otsustada, millist tegevust enda suhtes lubada. A kasutas ära kannatanu abitusseisundit ja ilma kannatanu nõusolekut küsimata haakis lahti tema rinnahoidja, tõmbas püksid poolde sääرده maha. Seejärel sisestas vähemalt ühe sõrme kannatanu tuppe, mille peale kannatanu virgus ja millist tegevust juba tajus ning tundis, kuid joobe tõttu oli tema arusaamis- ja vastupanuvõime veel pärsitud. Veel hõõrus A oma erekteerunud suguelundit vastu kannatanut, mille peale kannatanu täielikult ärkas, sai aru, mis temaga tehakse ning lõi tema jaoks vastumeelse ja tema tahte vastase tegevuse lõpetamiseks A-le rusikaga kõhtu. Toimunust šokeeritud ja nutma puhkenud kannatanu tõusis püsti, tõmbas püksid üles, pani rinnahoidja kinni ning tõrjudes A lähenemist väljus kiirustades korterist ja liikus tänavale, kuhu A talle järgnes ning tahtis temaga rääkida. Kannatanut märkas juhuslik mööduja tunnistaja D, kes sekkus ning kuulas kannatanu juhtunu osas ära. Muuhulgas käskis ta A-l lahkuda. Tunnistaja andis kannatanule oma telefoni, millelt ta kell 04.31 häirekeskusesse helistas.

14. Põhiline apellatsiooni etteheide on seotud kannatanu isiku kui tõendiallikaga. Käesolevas asjas on kesksel kohal kannatanu C ütlused. Objektiivsete tõendite küllust seega asjas pole. Vastupidiselt kaitsjale leiab kolleegium, et kannatanu ütluste usaldusväärsust kahtluse alla seada pole alust. Maakohus on kannatanu isikul ja tema ütluste usaldusväärsuse hindamisel põhjalikult peatanud ja kolleegium selle analüüsi kordamist vajalikuks ei pea. Kohtuotsust lugedes on jälgitav kuidas maakohtul kujunes siseveendumus süüdistatava süü olemasolus ja miks pole kannatanu ütlustes alust kahelda. Kaitsja väide, et maakohus on läinud tõendite hindamisel lihtsustamise teed, kolleegiumi jaoks kinnitust ei leidnud.

[*tekstist välja jäetud*]

21. Seega tunnistas maakohus A õieti süüdi KarS § 141 lg 2 p 1 järgi.

II

22. Väljuvalt kaitsja apellatsiooni piiridest, milles taotleti süüdistatava õigeksmõistmist, leiab kolleegium, et A-le mõistetud karistus KarS § 141 lg 2 p 1 järgi on tuvastatud asjaoludel põhjendamatult karm.

23. Kolleegium leiab, et juba maakohtu otsuses on jälgitav kohtu otsiv positsioon, milline karistus mõista A-le. (Ko To tl 58p-60) Märkides, et süüdistatava süü on väike, leidis kohus, et karistus peaks olema sanktsiooni alammäära lähedane. Samuti vaagis maakohus KarS § 61 võimalusi kohaldada karistust alla alammäära, kuid tuvastas, et ei esine asjaolusid, mis oleks käsitatavad erandlikena. Ringkonnakohus soostub selle seisukohaga.

24. Kolleegium nõustub, et A teo ja isiku puhul ei kohaldu KarS § 61 lg 1, mis näeb ette võimaluse erandlike asjaolude esinemisel mõista karistuse alla eriosa normis ettenähtud sanktsiooni alammäära. Erandlikuks saavad teo muuta mingit seda konkreetset juhtumit iseloomustavad asjaolud. Süüdistatava kriminaalne tegevus ei kestnud ajaliselt pikalt ja intensiivselt ning süüdistatav on varem kriminaalkorras karistamata, kuid neid asjaolusid ei saa arvestada *erandlike asjaoludena*. Tegu peab olema erandlik võrreldes teiste samalaadsete tegudega, kuid mingeid selliseid asjaolusid praegusel juhul ei esine. Samuti ei tuvastanud maakohus selliseid erandlikke asjaolusid, mis iseloomustaksid eriliselt süüdistatava isikut.

25. Kolleegium leiab, et praegu maakohtu otsusega mõistetud vangistus – 6 aastat 3 kuud, ei oleks kooskõlas põhiseadusega ja sellest tulenevalt on KarS § 141 lg 2 p 1 sanktsioonimäär vaja kuulutada põhiseaduse vastaseks. Sellekohased põhjendused on alljärgnevad.

26. KarS § 141 lg 2 p 1 sanktsioonimäär raam ei häiri ainult käesolevat kohtukoosseisu ja lahendatava kriminaalasja pinnalt. Juba varasemalt, 23.09.2015 lahendis nr 3-4-1-13-15, on Riigikohtu Põhiseaduslikkuse Järelevalve kolleegium Tallinna Ringkonnakohtu otsuses viinud läbi KarS § 141 lg 2 põhiseaduslikkuse kontrolli osas, milles see sätestab vägistamise eest raskendavatel asjaoludel sanktsiooni alammäärana kuueaastase vangistuse. Tõsi küll, nimetatud lahendis tunnistati karistusseadustiku § 141 lg 2 sanktsioon põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see näeb noorema kui kümneaastase lapse suhtes sugulise iseloomuga teo vägivaldta toimepanemise eest karistuse alammäärana ette vangistuse 6 aastat.

27. Eelmärgitud Tallinna Ringkonnakohtu otsuses on paljud argumendid nõustumisväärset käesolevas asjas kolleegiumi jaoks tõusetunud küsimustega. Seetõttu kolleegium neid kõiki kordama ei hakka, aga märgib alljärgnevad olulisemad põhimõtted.

28. Karistust, mis jääb KarS § 141 lg-s 2 sätestatud karistusraamidesse, ei ole võimalik individualiseerida, jättes see tingimisi täitmisele pööramata KarS § 73 või § 74 alusel. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi praktika kohaselt tuleb nimetatud sätteid tõlgendada nii, et karistusest tingimisi vabastamisel peab tingimisi vabastatu katseaeg olema mõistetud vangistusest pikem (vt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 26. novembri 2007. a otsus asjas nr 3-1-1-59-07, p 13). Karistuse tingimisi täitmisele pööramata jätmisel on katseaja pikkus maksimaalselt viis aastat. A-le mõistetud vangistus ületab maksimaalset katseaega isegi juhul, kui see pööratakse täitmisele osaliselt (Riigikohtu praktika kohaselt peab vangistuse täitmisele pööratav osa olema lühike, kuudes mõõdetav; vt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 20. veebruari 2007. a otsus asjas nr 3-1-1-99-06). Võimalust jätta karistus täitmisele pööramata ei anna ka asjaolu, et maakohus vähendas A-le mõistetud kuueaastast ja kolmekuulist karistust KarS § 238 lg 2 alusel kolmandiku võrra, st neli aastat ja kaks kuud, sest katseaeg peab olema pikem mõistetud, s.o vähendamata karistusest.

29. Karistusraamide määramisel on seadusandjal suur otsustamisvabadus, kuna need põhinevad ühiskonnas omaksvõetud väärtushinnangutel, mille väljendamiseks on pädev just demokraatlikult legitimeeritud parlament. Kolleegium on käesolevas asjas seisukohal, et KarS § 141 lg 2 sanktsiooni alammäär on sellele vaatamata vastuolus PS §-st 11 tuleneva proportsionaalsuse nõudega, kujutades endast PS §-s 20 sätestatud vabaduspõhiõiguse ebaproportsionaalset riivet. Lisaks sellele esineb vastuolu PS §-s 10 sätestatud õigusriigi printsiibiga, sest kuue aasta pikkune või seda ületav vangistus eksiks süüühimõtte vastu.

30. Kuueaastane vangistus sanktsiooni alammäärana näitab seda, et tegemist on kuriteoga, mida seadusandja on pidanud eriti raskeks. Samasugune sanktsiooni alammäär on ette nähtud näiteks tapmise (KarS § 113) eest ja narkootilise või psühhotroopse aine suures koguses käitlemise eest juhul, kui see on toime pandud suure varalise kasu saamise eesmärgil (KarS § 184 lg 2¹). Lisaks on vähemalt kuueaastane vangistus ette nähtud peamiselt riigivastaste või sõjakuritegude puhul.

31. Praeguse juhul A-le süüks arvatav tegu ei ole raskuse poolest võrreldav teiste kuritegudega, mille eest on ette nähtud vähemalt kuueaastane vangistus. Teisi karistusseadustiku eriasas nimetatud kuritegusid, mille eest on ette nähtud vähemalt kuueaastane vangistus, iseloomustab kas teo eriline julmus (nt KarS § 97), suure hulga isikute ohtu asetamine (nt KarS § 95, §-d 110–112) või raske tagajärg (nt isiku surm – KarS §-d 113, 96, 100¹). Selliste raskeks peetavate kuritegude nagu röövimise (KarS § 200), inimkaubanduse (KarS § 133) või alaealise narkootilise ja psühhotroopse aine ja muu uimastava toimega aine ebaseaduslikule

tarvitamisele kallutamise (KarS § 187) kvalifitseeritud koosseisude puhul on sanktsiooni alammäär kolm aastat vangistust.

32. Kolleegium leiab, et kuigi vägistamine on kindlasti väga taunitav kuritegu, ei tähenda see, et kõik need teod oleksid omavahel raskuselt võrdsed. KarS § 56 lg 1 kohaselt on karistuse alus isiku süü. See tähendab, et karistus peab arvestama konkreetse teo raskusega, st arvesse tuleb võtta seda, kui suur on konkreetse teo ebaõiguse määr. Seega tuleb konkreetsele teole hinnangut andes arvestada sellega, kui intensiivselt see karistusõiguse eriosa normiga kaitstavat õigushüve rikub. Kolleegium leiab, et A teo puhul ei saa kannatanu tuppe näpu sisestamist intensiivsusest võrdsustada vägivaldse suguühtega.

33. Ringkonnakohtu arvates tuleb praeguses asjas toetuda peaausjalikult süüühimõtte rikkumisele. Süüühimõte on karistusõiguse alusühimõte (vt selle kohta nt Sootak. Karistusõiguse alused. Tallinn. 2003, lk 54; Sootak. Eetilise või normatiivne etteheide? Süü mõistest kriminaalõiguses. Akadeemia. 1998. 2/298–328; Sootak – KarS. Kommentaar. 4. trükk, § 32). Süüühimõte tähendab kõigepealt seda, et inimest saab karistada üksnes siis, kui ta käitub ebaõigesti, ehkki tal oleks olnud võimalik käituda õigesti. Lisaks sellele – ja see on oluline praeguse asja jaoks – tuleneb süüühimõttest, et inimesele mõistetav karistus peab vastama tema loodud ebaõiguse määrale. Ei oleks vastu võetav arusaam, et karistusõiguse alusprintsip ei ole ankurdatud põhiseadusse. Nii saab üksnes nõustuda õiguskirjanduses märgituga, et süüühimõte on tuletatav PS §-s 10 sätestatud demokraatliku õigusriigi põhimõttest (Ernits – Põhiseadus. Kommentaar. 2017, § 10/4). Nimelt on vaid süüühimõttel rajanev karistusõigus ühildatav põhiseaduse §-s 10 otsesõnu nimetatud inimväärikuse põhimõttega: inimene ei saa olla pelk objekt, kellega riik midagi meelevaldselt teeb. See aga oleks nii muuhulgas juhul, kui kellelegi mõistetaks karistus, mis on tema tegu silmas pidades liiga ränk. Ka võib süüühimõtte tuletada PS §-s 11 normeeritud proportsionaalsprintsipist: karistus peab olema vastavuses rikkumisega. (vt. Tartu Ringkonnakohtu lahend nr 1-19-1175, p 138)

34. Seksuaalkuriteo sanktsiooni põhiseaduslikkust analüüsid on põhjendatud viidata KarS § 113 (tapmine) sanktsioonile. Tapmine kaitseb elu ehk karistusõigusega kaitstavatest õigushüvedest kõige kaalukamat. Seepärast on igati loogiline, et karistusõiguse sanktsionisüsteemi üksikute osade põhiseaduspärasuse kontrollimisel on üheks kõige kindlamaks ankruks tapmise koosseis. Süüühimõte kirjutab üheselt ette, et suurema ebaõigussisuga rikkumised nõuavad rangemat karistust kui rikkumised, mille ebaõigussisu on madal.

35. Kolleegium leiab, et KarS § 141 lg 2 p 1 sanktsioon eksib süüühimõtte vastu: selle sätte sanktsioonimäär (6–15 aastat vangistust) on sama KarS § 113 lg 1 sanktsioonimääraga (6–15 aastat vangistust). Kohtupraktikas tähendab KarS § 141 lg 2 p 1 järgse sanktsiooni mõistmine ka lubamatult pikka reaalselt vabaduse kaotust, millega rikub see norm vabuspõhiõigust. Ringkonnakohtu meelest ei õigusta miski KarS § 113 lg 1 ja § 141 lg 2 p 1 sanktsioonide sarnast alammäära, sest esimesel juhul on tegemist siiski teiselt inimeselt tahtlikult elu võtmisega.

36. KarS § 141 lg 2 dispositsiooni liiga laiast määratlusest on kohtupraktikas tekkinud ebakõlasid ja küsitavusi võrdse kohtlemise põhimõtte suhtes just väiksema riivega tegude puhul. Vastavalt PS § 15 lg-le on igal kohtul pädevus tunnistada põhiseadusevastaseks seadus, mis rikub põhiseaduses sätestatud õigusi ja vabadusi või on muul viisil põhiseadusega vastuolus. Eeltoodust tulenevalt rikub KarS § 141 lg 2 p-s 1 ettenähtud sanktsioon süüühimõtet, vabuspõhiõigust ja õigusloome võrdsuse põhimõtet ning tuleb seetõttu tunnistada põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse § 9 lg 1 alusel põhiseadusega vastuolus olevaks. Seetõttu jätab kohus selle põhiseadusvastase sätte

kohaldamata. Sama normi alusel tuleb otsus edastada Riigikohtule. Seega ei lähtu ringkonnakohus A-le karistust mõistes KarS § 141 lg-s 2 sätestatud sanktsiooni alammäärast.

37. Süüdistatavale karistuse mõistmisel arvestab kolleegium sellega, et KarS § 141 lg 1 puhul, mis näeb ette vastutuse vägistamise põhikoosseisu eest, on sanktsiooni alammääraks 1 aasta vangistust. Süüdistatava käitumises karistust kergendavad ja raskendavad asjaolud puuduvad. A on varem kriminaal- kui ka väärteokorras karistamata. Käesoleval juhul ei saa tahtevastast sõrme sisestamist tuppe lugeda sama intensiivselt seksuaalset enesemääramisõigust rikkuvaks teoks kui klassikalist suguühet. Muuhulgas seetõttu, et kannatanule tekitatud seksuaalse enesemääramise õiguse riive ei olnud tugev ning ei tekitanud kannatanule suuri üleelamisi. Arvestamata ei saa jätta asjaolu, et kannatanu oli tema suhtes toime pandud kuriteo päeval peaaegu x aastat ja x kuud vana, s.o üsna pea saamas täisealiseks. Täisealise kannatanu puhul oleks kehtiva õiguse kohaselt (KarS § 141 lg 1 järgi) võimalik seesuguse teo eest mõista vaid ühe aastane vangistus ehk lausa kuus korda leebem karistus – ka seesugune tohtu suur sanktsioonimäärade erinevus on ebaloogiline.

38. Ringkonnakohus leiab, et KarS § 141 lg-s 2 olemuslikult erineva raskusastmega õigusvastaste tegude liitmine ühe sanktsiooni alla, millega sisuliselt võrdsustatakse A kuritegu sanktsiooni alammäära kaudu ebaõiguse määra poolest inimelu võtmisega (tapmine), on ilmselgelt ebaproportsionaalne vabaduspõhiõiguse riive, arvestades, et karistusseadustiku üldosa sätete järgi ei ole õiguslikku võimalust seda A puhul leevendada. Praegusel juhul on tegemist KarS § 141 lg-s 2 kirjeldatud tegude skaalal kaitstavat õigushüve suhteliselt vähem intensiivselt ründava teoga. Kolleegium leiab kohtute poolt tuvastatud asjaolusid arvestades, et põhjendatud on mõista A-le karistuseks 3 aasta vangistust. Kuna kriminaalasi lahendati lühimenetluses, tuleb vangistust vähendada KrMS § 238 lg 2 alusel kolmandiku võrra, mõistes karistuseks 2 aastat vangistust.

[tekstist välja jäetud]

IV

43. Arvestades eeltoodut ja juhindudes KrMS § 337 lg 1 p-st 4, § 338 p-dest 2, 3 ja § 340 lg 1 ja 2 p-st 4, tühistab ringkonnakohus Tartu Maakohtu 16. augusti 2023 otsuse A-le mõistetud karistuse osas ja teeb uue otsuse, millega mõistab A KarS § 141 lg 2 p 1 järgi karistuseks 3 aastat vangistust. KrMS § 238 lg 2 alusel vähendab A-le mõistetavat karistust 1/3 võrra, mõistes ärakandmisele kuuluvaks karistuseks 2 aastat vangistust.

Otsuse tegemisel tunnistab ringkonnakohus põhiseadusevastaseks ja jätab kohaldamata KarS § 141 lg 2 osas, milles see näeb sanktsiooni alammäärana ette vangistuse 6 aastat.

Tiit Lõhmus
(allkirjastatud digitaalselt)

Erkki Hirsnik

Aarne Sarjas